

Л. В. Сазанович,

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПІДРУЧНИКІВ З МОВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ У МЕДИЧНОМУ ВУЗІ

У статті розглядається питання адекватності підготовки вітчизняних фахівців в галузі медицини до складання міжнародних іспитів з англійської мови та підготовки до професійних іспитів на англійській мові.

Ключові слова: фахова мовна освіта, мова спеціальності, критерії оцінювання CEFR, автентичні підручники з фахової англійської мови

В статье рассматривается вопрос адекватности подготовки отечественных специалистов в области медицины к сдаче международных экзаменов по английскому языку и подготовки к профессиональным экзаменам на английском языке.

Ключевые слова: профессиональное языковое образование, язык специальности, критерии оценки CEFR, аутентичные учебники по профессиональному английскому языку

The article examines the adequacy of national medical specialists' language training for passing international examinations in English and preparing for professional examinations in English.

Key words: vocational language education, language for special purposes, CEFR criteria of assessment, authentic vocational English textbooks.

На шляху євроінтеграції України, як ніколи, гостро стоїть проблема підготовки конкурентноздатних фахівців в галузі медицини. Причому йдеться не лише про якість профільної освіти фахівців, але й про здатність цих фахівців підтвердити свої профільні знання англійською мовою.

Предмет статті – професійна іншомовна підготовка в процесі міжкультурної інтеграції. **Об'єкт** – забезпечення відповідності європейських та національних критеріїв оцінювання якості іншомовної підготовки.

Як відомо, процедура підтвердження диплому медичного профілю в багатьох країнах проходить у три етапи.

Перші два – це іспити на встановлення рівня володіння англійською мовою. Спочатку перевіряється загальне володіння мовою, а вибір тесту зумовлюється вимогами цільової країни та установи. При цьому найбільш поширеними іспитами є TOEFL та IELTS.

На другому етапі претенденти складають спеціалізований іспит з англійської мови зі своєї спеціальності. До таких фахових випробувань належить, наприклад, *The Occupational English Test (OET)*. Іспити такого типу можуть мати різні назви в різних частинах світу, але усі вони націлені на те, щоб перевірити комунікативну компетенцію студентів або претендентів на роботу в сфері охорони здоров'я в англійськомовних країнах. І тільки після складання іспитів з англійської мови претенденти здобувають право скласти багаторівневий профільний іспит англійською мовою зі своєї медичної спеціалізації. Наприклад, в США цей іспит відомий, як *United States Medical Licensing Examination (USMLE)*.

У загальному огляді прийнятих в міжнародному медичному співтоваристві іспитів ми не ставили за мету всебічно розглянути ситуацію з фаховими випробуваннями в окремо взятій країні, оскільки мета цієї статті полягає, власне, в тому, щоб привернути увагу до проблеми підготовки до складання цих іспитів, до труднощів, з якими мають справу філологи-викладачі при підготовці фахівців-медиків, і можливих варіантів їх вирішення.

У вирії євроінтеграційних процесів, перш за все, слід поставити питання: «А судді хто?», тобто на які критерії оцінювання якості підготовки викладачам-філологам необхідно орієнтуватися самим та орієнтувати студентів.

Передусім, йдеться про прийняту в Європі систему оцінювання мовних знань і умінь. У межах проекту «Вивчення мов для європейського громадянства» (*«Language Learning for European Citizenship»* – [3]) був розроблений документ під назвою «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою» [2]. У цьому документі запропонована така класифікація рівнів володіння мовою:

– А – Елементарні навички (*Basic User*): A1 – Рівень виживання (*Breakthrough*), A2 – Передпороговий рівень (*Waystage*);

– В – Достатнє володіння (*Independent User*): B1 – Пороговий рівень (*Threshold*), B2 – Пороговий просунутий рівень (*Vantage*);

– С – Вільне володіння (*Proficient User*): C1 – Рівень професійного володіння (*Effective Operational Proficiency*), C2 – Рівень досконалого володіння (*Mastery*) [Цит. за: 1].

Кожен рівень описується з урахуванням знань і умінь, якими повинен оволодіти студент на етапах читання, сприйняття на слух, зокрема в усній і письмовій мові.

І тут постає інше питання: як підготувати студента або фахівця медичного профілю до складання стандартизованих мовних іспитів на прийнятому в Європі рівні? Очевидно, що викладач-філолог не може знати медичних нюансів. У такому разі обґрунтованим і, мабуть, єдино правильним буде звернення до автентичних підручників з англійської мови.

Підручники із «загальної» англійської мови (*general English*) вже давно й успішно використовуються в Україні, а ось спеціалізовані курси з медичної англійської мови (*vocational English*) з'являються епізодично.

Наприклад, досить давно авторами-носіями мови для рівнів *Pre-Intermediate* та *Intermediate* були розроблені такі підручники, як-от: «*English for Careers: Medicine 1*» та «*English for Careers: Medicine 2*» (*Oxford*

University Press), або «*English in Medicine Third Ed. Book*» (Cambridge University Press) та ін. Проте можливість побудувати послідовну багаторівневу систему викладання медичної англійської мови з урахуванням критеріїв CEFR, з'явилася нещодавно.

Передусім, йдеться про видання підручників для Рівня «А», що забезпечують елементарне володіння мовою. Так, видавництво *Person Longman* запропонувало курс «*English for Nursing 1*» та «*English for Nursing 2*». Відповідно, до критеріїв CEFR, навчальний курс «*English for Nursing 1*» відповідає рівню «А1» (рівень виживання), а «*English for Nursing 2*» – це перехідний рівень від «А2» до «В1» (Передпороговий рівень).

Після закінчення курсу рівня виживання – «А1», студент або фахівець-медик, який вивчає англійську мову, повинен «розуміти й вживати у мові знайомі фрази й вислови, необхідні для виконання конкретних завдань, брати участь у нескладній розмові, якщо співрозмовник говорить повільно й виразно і готовий надати допомогу». Співвідношення словникового запасу відповідно до наступного рівня «А2» складає 50%, а стосовно рівня досконалого володіння «В» – 12% [Цит. за: 1].

Після вивчення наступного передпорогового / порогового рівня – «А2 / В1»: «студент або фахівець-медик повинен розуміти окремі частотні вислови пов'язані з основними сферами його професійної діяльності, може виконувати завдання, пов'язані з простим обміном інформацією на спеціалізовані чи побутові теми. За допомогою простих висловів може розповісти про себе, своїх пацієнтів, описати основні аспекти повсякденного життя. Співвідношення словникового запасу до наступного рівня складає 50%» [Цит. за: 1].

Відносно курсу «*English for Nursing 2*» це означає, що студент або фахівець-медик має бути готовий до застосування своїх мовних знань за такими напрямками: *hospital jobs and personnel, hospital departments and facilities, admissions, locating and describing pain, pain assessment, successful communication, pain relief, statistics and vital signs, circulation and the heart, symptoms and injuries, asking about symptoms and injuries, asthma and emergency-giving instructions, SOAP notes, empathy, wound management, assessing patient elimination, describing bodily functions, diarrhea, pressing a patient case, evaluating levels of independence, a patient discharge, explaining medication, making appointments on the phone* [4].

Щодо функціональних обов'язків студент або фахівець-медик зможе виконати такі завдання: розповісти про існуючі в лікарні посади, описати лікарняні відділення та їх матеріально-технічне оснащення, пояснити стан здоров'я хворому, зорієнтувати хворого на території лікарні, з'ясувати локалізацію і характер болю, оцінити ступінь тяжкості уражень, дати поради пацієнтові, описати вітальні функції пацієнта та заповнити таблицю спостережень, проінструктувати хворого, описати симптом і ушкодження, пояснити симптоми і причини появи астми, описати різновиди їжі та її класифікацію, заповнити сестринську форму оцінювання стану хворого, з'ясувати причини появи і симптоми алергії на їжу, розповісти про план лікування, з'ясувати звички хворого в повсякденному житті, поскаржитися, виявити співчуття, прочитати історію хвороби.

Слід зазначити, що автори підручника, Марія Саймондз та Рос Райт, приділяють значну увагу інтонаційним вправам. Традиційно пояснюються правила наголосу в слові й поділу слова на склади. При цьому автори враховують специфіку комунікативних завдань в галузі охорони здоров'я та особливо ретельно відпрацьовують інтонаційні навички ведення ввічливої, спокійної та зацікавленої бесіди з пацієнтом (*patient-friendly intonation*), а також інтонаційні зразки уточнення, що дозволяють з'ясувати нюанси симптоматики й перебігу захворювання (*stress patterns used for clarification*).

Не менш важливим є й той факт, що авторам посібника вдалося структурувати подання граматичного матеріалу, знову ж таки, відповідно до комунікативних завдань в галузі охорони здоров'я. Залишивши осторонь на певний час важливі, але такі, що не мають вирішального значення в медичній комунікації граматичні тонкощі, автори обмежуються такими темами, як-от: *Present Simple v Present Continuous, Requests, comparative and superlative adjectives, questions, imperatives, Will + infinitive for Future, Past Simple v past Continuous, countable and uncountable nouns, should / shouldn't + infinitive, -ing form, -ed/-ing adjectives, Present Perfect v past Simple, word building, suggestions, zero conditional, first conditional, How about +ing structure, It is advisable to + infinitive structure, be going to + infinitive for Future structure*.

Також слід зазначити, що автори підручника провели унікальну роботу щодо підбору лексичного матеріалу. Всі граматичні явища вводяться та активізуються винятково на матеріалі медичної лексики, що набагато підвищує ефективність засвоєння мовного матеріалу.

Хотілося б відзначити ще одну важливу особливість сучасних курсів англійської мови для медиків: більшість з них мають багаторівневу технічну підтримку. Йдеться про CD-роми і мультироми, які містять не лише аудіоматеріали, а й багатомовні інтерактивні глосарії, додаткові інтерактивні тренувальні вправи.

Втім, хотілося б висловити й кілька критичних зауважень на адресу автентичних підручників з англійської мови для медиків.

По-перше, це фрагментарність «лінійки» підручників. На сьогодні не існує повної серії підручників, розроблених одним видавництвом: від «А1» до «С2».

Другий недолік, на нашу думку, стосується форм доступу до он-лайн ресурсів. Деякі видавництва, зокрема «*The Pearson Longman*», надають код доступу до матеріалів лише після звернення до локальних офіційних розповсюджувачів навчальної літератури, тим самим вони обмежують доступ до додаткових он-лайн матеріалів. Проте, видавництво «Cambridge» розробило багато корисних вправ з лексики, граматики та читання за мовою спеціальності, доступ до яких цілком відкритим [5].

Третій недолік автентичних підручників – це відсутність адаптованих до реалій конкретної країни матеріалів: вправ на переклад, англо-українських глосаріїв тощо.

Можливо, є й інші недоліки, але, поза сумнівом, очевидним є таке: з появою в пострадянському освітньому середовищі сучасних автентичних підручників з викладання англійської мови для медичних спеціальностей

в студентів та в фахівців-медиків з'явилися всі можливості для підготовки до навчання, стажування, підготовки до участі в діяльності медичного міжнародного англомовного співтовариства. В свою чергу, викладачі англійської мови отримали доступ до потужних друкованих та електронних навчально-методичних ресурсів, що дозволяють забезпечити адекватний до вимог *CEFR* рівень підготовки студентів та фахівців, що вивчають англійську мову для медичних спеціальностей.

Література:

1. Общевропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, преподавание, оценка / Департамент современных языков Директората по образованию, культуре и спорту Совета Европы; Перевод выполнен на кафедре стилистики английского языка МГЛУ под общ. ред. проф. К. М. Ирисхановой. – М. : Изд-во МГЛУ, 2003. – 256с.
2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment [Електронний ресурс]. – Strasbourg : Language Policy Unit, 1986. – Режим доступу: [Www.Coe.Int/Lang-CEFR](http://www.Coe.Int/Lang-CEFR).
3. Language Learning for European Citizenship: Final Report of the Project Group (1989-96) / editor John Leslie Melville Trim Council of Europe. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 1997. – 101 p.
4. Symonds M. English for Nursing 2 / Maria Spada Symonds, Ros Wright, [editor David Bonamy]. – Pearson Longman, 2011. – 79 p.
5. Allum V. Mc.Garr P. Cambridge English for Nursing – Pre-intermediate: Teacher's Notes [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cambridge.org/servlet/file/store7/item5623688/version1/CEfN_PI_PED_TeachersNotesU1-8.pdf